Drama u Sredozemlju ne prestaje. Drama u Sredozemlju dnevno uzima ljudske živote. Izbjeglice, bez obzira da li se radi o ratnim ili materijalnim razlozima, tako pokazuju svu brutalnost ljuske vrste. Da nije televizije, interneta, itd., možda bi kapital odnos malo „prigušio“ informacije o tragičnim sudbinama stotine tisuća, bolje je reći stotine milijuna, nesretnih ljudi. Od uspostave kapitalističkih sustava i pretvaranjem zemlje, novca i, naročito, rada u robu svjedočimo tragične ljude koji ne raspolažu minimalnim materijalnim resursima. Otpusni ventil obespravljenim ljudima bile su južna i sjeverna Amerika. Tako je Amerika postala nada za običnog čovjeka, što djelom obrazlaže izraz „Američki san“. Drama prvobitne akumulacije kapitala, koja se neprestano odvija ispred naših očiju, „prisilile su“ Marxa i Engelsa da napišu 1848. godine „Komunistički manifest“. Gledajući stradanja izbjeglica dobro bi bilo ponovno pročitati tu najutjecajniju knjigu, prema izjavi Galbraitha, u dvadesetom stoljeću.

Na ovim stranicama u različitom kontekstu često sam navodio:

Kapital odnos snažno mjenja/destruira Zemlju u cjelini i svakog čovjeka posebno. Šansa nerazvijenih iz dana u dan je sve manja i nije čudno da je poznati teoretičar ovisnosti Andre Gunder Frank skovao pojam koji govori sam za sebe:

razvoj nerazvijenosti (development of underdevelopment).

Peter L. Berger to ovako interpretira: “....odluke o nacionalnoj ekonomskoj politici donose se sada izvan zemlje i za korist drugih. Nacionalna ekonomija je “iskrivljena” jer njen pravac diktiraju vanjske potrebe, a ne njena autohtona logika. Nacionalna inicijativa je ugušena često do stupnja “industrijskog infaticida” - to jest, domaći industrijski razvoj je zaustavljen u interesu strane inicijative, koja dominira nacionalnom privredom. Napokon, autohotono stanovništvo je pauperizirano, uz izuzetak takozvane comprador klase - lokalnih grupa koje postaju zastupnicima strane inicijative. Drugim riječima, nerazvijenost Trećeg svijeta nije stanje koje prethodi dolasku međunarodnog kapitalizma u te zemlje, već je prije stanje što ga taj međunarodni kapitalizam proizvodi, i to nužno.” (Izvor: Peter L. Berger: “Kapitalistička revolucija”, Nprijed, Zagreb, 1995., str. 149. i 150.)

Naš pjesnik Grigor Vitez stihovima najjasnije i najbrutalnije definira načela kapital odnosa u uvjetima neoliberalizma:

"Što viriš vuče kroz to granje?
Gledam da pojedem ono janje.
Pa pojedi ga što ti smeta?
Tražim razlog radi svijeta."

Sve se to odvija u ozračju neoliberalizma koji vrši funkciju katalizatora tih i takvih procesa.

Međutim, nije potrebno posebno dokazivati da postojeći način razmišljanja/ponašanja ima svoja ograničenja. Albert Einstein je jednom rekao:

"Svijet koji smo stvorili danas kao rezultat našeg dosadašnjeg načina razmišljanja ima probleme koji ne mogu biti riješeni na način koji smo razmišljali dok smo ih stvarali."

Dakle, izbjeglice su zakonita posljedica kapital odnosa. Tragedija milijuna diljem majčice Zemlje žrtve su kapital odnosa bez ikakve šanse da će u svom životu promjeniti svoje nezavidno i tragično stanje. Raznorazne nevladine humanitarne udruge kazuju nam da postoji velik broj ljudi koji se ne slažu sa stanjem u kojem se nalazi ova naša tragična civilizacija. Međtuim, civilne udruge su smokvin list da se bar umanje, ako se već ne može prikriti, tragedije koje se događaju na svim paralelama i merdijanimaÂ majčice Zemlje.

Dozvoite mi da komentiram ove „naše" najbliže izbjeglice. Jasno je kod dan da je od XVIII stoljeća europski model kapitalizma, apsolutono superioran tada svim ostalim sustavima na planeti Zemlji, pitanjima širenja nacionalnih granica pridavao najveću moguću pažnju. Igrači koji su „kolo vodili" bili su: Velika Britanija, Francuska, Španjolska, Portugal, Ujedinjene pokrajin (Nizozemska), pa poslije ujedinjenja u XIX. stoljeću Njemačka i Italija. Kolonijalne sile o podjeli Afrike nisu razgovarale „ispod stola", one su o tome javno raspravljale i postizale o tim sramnim pitanjima jednako sramne sporazume. Afrika, kao uostalom i Bliski istok, komadani su tako da su predstavnici kolonijalnih imperija povlačili ravne crte držeći se drvenih ravnala. O možebinim posljedicama nisu vodile brigu. Mnogi današnji sukobi su posljedica upravo tih pravocrtnih granica. Kapital je tražio sve veća i snažnija tržišta a nacionalne države, kao izvršni odbori nacionalnog kapitala, Marxov izraz, poslušno su izvršavale povjerenu ima zaduaću. Nakon sloma kolonijalnih imperija, o čemu valja ponovno raspravljati da bi shvatila današnja brutalnost odnosa na relaciji sjevera i juga, kapital odnos je promjenio dlaku, ali je čud ostala ista (oprostite – gora; u vrijeme kolonijalnih carstava maticva zemlja je imala stanovite odgovornosti, istina zbog svojih interesa, prema kolonijama). Naročito se to vidi u vrijeme neoliberalizma kada nisu samo nerazvijene zemlje podređene kapital odnosu, već su žrtve kapital odnosa i najrazvijenije zemlje. Prisjetimo se ponašanja najrazvijenijih zemalja u vrijeme još uvijek postojeće krize koja je započela 2007. godine. Temeljem tih kretanja predlažem zaključak koji glasi: Nacionalne države će biti toliko jake i toliko će dugo trajati dok to odgovara kapital odnosu. Iz takvog zaključka slijedi prva bitna derivacija da kapital odnos nije spreman preuzeti odgovornost za ljudsku vrstu. Njegov je zadatak jučer bio profit, danas je profit, a sutra će biti, da ne bi bilo zablude, profit. Posljedica je samo jedna – kapital odnos će uništiti ljudsku vrstu.

Uz malo razmišljanja i tolerancije ne bi trebalo Â biti tako. Ljudski je genij toliko novog otkrio da su proizvodne mogućnosti vrlo blizu onog što je predviđao Keynes. Čak je i Marx uviđao silnu snagu ljudskog genija propovjedajući, utopijski, komunizam. „Rezanje krila" kapital odnosu i socijalizacija ljudskog genija omogućuju nam već danas da nitko na ovoj planeti nije ni gladan,

ni bos ni gol. Svi bi se mogli obrazovati uživati zdrvstvenu zaštitu, a svi onemoćali bi mogli biti dostojno zbrinuti. Umjesto toga imao sve veći raskorak između materjalnih mogućnosti i društvenih odnosa temeljeni na kapital odnosu (Marx bi rekoa - odnos proizvodnih snaga i proizvodnih odnosa, itd.). Njanoviji primjer je Kina koja se libi da proizvodne mogućnosti koristi u pravcu povećanja materijalnog blagostanja svojih građana, već putem devalvacije nacionalne valute nastoji povećavati svoje sficite u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Europa će polovinom ovog stoljeća imati dramatično manje stanovnika nego što ih danas ima. Rusija je u tome pogledu također upadvljivo bolesna. Tzv. bijela smrt karakterizira sve razvijene zemlje što znači da se broj mladih ljudi smanjuje a starih povećava što zahtjeva ispitivanje dosadašnjeg stava o intergeneracijskoj solidarnosti. Starenje stanovništva je prvi korak. Poslije njega slijedi apsolutni pad broja stanovnika. U Lijepoj našoj stvar je dvostruko tragična. Broj nvorođenih se smanjuje u vrijeme kad raste odljev maldih ljudi u pravcu – „trbuhom za kruhom“. Nešto slično, ali daleko drastičnije, događa se u zemljama sjeverne Afrike (Zaključak kako se Hrvatska svojim karakteristikama približava karakteristikama nerazvijenih zemalja je točna.). Mladi ljudi u potrazi za boljim životom, koji je ispod razine europskih mjerila, stavljaju svoj život na kocku kako bi se domogli granica EU. Misle, prilično naivno, da je EU zemlja u kojoj je čovjek na prvom mjestu. On to danas nije, iako je to do početka sedamdesetih godina prošlog stoljeća, u vrijeme welfare stetea, bio.

Ako je problem nastao, govoreći vektorski, na način kako sam ga ovdje prezentirao tada je dijagnoza jasna, a terapiju je moguću odmah donijeti. Dakle, rješenje problema je moguće na dva načina. Prvi je osiguranje minimlnih uvjeta, od strane razvijenih koje bi tako vratile dio onog što su godinama uzimale, u socijalnom pogledu, te investiranjem u najmanje razvijenim zemljama. Jasno, za takav postupak je nužno osigurati vladavinu zakona i socijalne odgovornosti tamošnjih vlastodržaca čija su nam ponašanja u proteklih sedamdesetak godina poznata kao tragični primjeri ljuske destrukcije i ljudske pohlepe. Ovom svakako valja pridodati oprost inozemnih dugova. Drugi je korak da se, pored liberalizacije kapitala i tržišta, liberalizira i kretanje radne snage. Upravo onemogućavanje liberalizacije radne snage u izravnoj je opreci s interesima kapital odnosa. Naime, kapital odnosu je potrebna ukorjenjena, dakle nepomična, radna snaga kako bi socijalni problemi u odnosnim državama iste prisilili da pruše što bolje uvjete alokaciji kapitala (čitaj: borba za privlačenje stranih investicija). Sustavni „uvoz“ radne snage u razvijene zemlje omogućio bi im da zadrže razinu socijalne države, s jedne strane, i, s druge strane, tako planirani uvoz bi mogao znatno smanjiti socijalne tenzije imajući u vidu različita kulturna ozračja zemalja iz kojih ljudi dolaze odnosno zemalja u koje dolaze. Ovako stihija omogućuje teroristima da sustavno „izvoze“ dramu terorizma u razvijene zemlje. Tome se naprosto nje moguće suprostaviti u globaliziranim uvjetima kaptal odnosa.

Prema tome, da ne duljim, problem je moguće riješiti. Na najrazvijenijim zemljama je da donesu potrebne odluke. Mogu birati između dodatne destrukcije i razvoja kapital odnosa, s jedne

srane, ili, s druge strane, ponešto oduzeti kapital odnosu kako bi na majčici Zemlji opstala ljudska vrsta. Bilo implicite bilo eksplicite ovim ponovno podržavam Papu Franju I.